КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ (5–10 КЛАСИ)

За 12-бальною шкалою (відповідно до вимог Держстандарту та загальних критеріїв МОН України)

Рівень	Бал	Когнітивні процеси (знання, розуміння, аналіз)	Навчальна діяльність (робота з інформацією, кейсами)	Самостійність та виконання завдань	Комунікація та взаємодія (дискусії, проєкти)	Частота та стабільність вияву умінь
Початковий (Потребує істотної підтримки)	**1**	Розпізнає або називає поодинокі поняття громадянського суспільства чи права людини на репродуктивному рівні.	Сприймає інформацію (медіатексти, правила) лише за допомогою вчителя; фрагментарно описує прості соціальні явища.	Виконує найпростіші завдання виключно за зразком та за умов постійної підтримки вчителя.	Майже не взаємодіє в команді; висловлює окремі репліки без логічного зв'язку, пасивний під час обговорень.	Вияв соціальних та громадянських умінь має випадковий, одноразовий характер.
	2	Відтворює базову громадянську інформацію (окремі права дитини, символи держави), не пов'язуючи їх у систему.	Знаходить у медіа чи тексті підручника відповіді на прості прямі запитання за допомогою вчителя.	Спроби самостійної діяльності малорезультативні; потребує постійної допомоги та зовнішнього стимулювання.	Відповідає короткими реченнями на навідні запитання щодо соціальних ситуацій.	Вияв умінь нестабільний і дуже рідкісний, лише за прямою вказівкою.
	3	Переказує фрагменти навчального матеріалу; розрізняє поняття «правила», «права», «обов'язки» на побутовому рівні.	Локалізує за допомогою вчителя найпростішу інформацію, відрізняє очевидне джерело новин від інших текстів.	Виконує прості дії за детальною покроковою інструкцією; припускається значних помилок.	Бере пасивну участь у груповій роботі; переважно копіює та повторює думки інших учасників.	Уміння виявляються епізодично, лише під безпосереднім візуальним контролем учителя.
Середній (Потребує ситуативної підтримки)	**4**	Знає зміст основних соціальних і громадянських понять; класифікує явища за однією очевидною ознакою.	Аналізує медіатекст за шаблоном; виокремлює базові факти з тексту соціального спрямування.	Працює самостійно над простими типовими завданнями; робить помилки в логічних висновках.	Бере участь у загальних розмовах; будує прості зв'язані висловлювання на тему прав, демократії чи громади.	Продемонстровані уміння та громадянські навички мають характер несистематичного вияву.
	5	Розуміє суть базових понять (громада, ідентичність, стереотип); дає загальну характеристику соціального явища.	Самостійно знаходить інформацію про роботу місцевої громади чи школи в підручнику або наданих джерелах.	Потребує корекції та підтримки на етапі планування власної діяльності чи мікродослідження.	Аргументує власну думку на рівні спрощених суджень, наводячи поодинокі приклади з власного життя.	Уміння виявляються у знайомих навчальних ситуаціях із перемінним успіхом.

	6	Складає розповідь про права людини, демократичні процедури; встановлює найпростіші причини соціальних конфліктів.	Зіставляє інформацію з різних простих джерел (текст, плакат, відео); виявляє відверту дезінформацію.	Самостійно виконує репродуктивні завдання та прості практичні вправи за відомим алгоритмом.	Формулює запитання до дискусії; дотримується базових правил комунікації та толерантності під час обговорень.	Вияв громадянських умінь є регулярним у стандартних навчальних завданнях.
Достатній (Самостійне виконання у стандартних ситуаціях)	**7**	Систематизує суспільствознавчий матеріал; вільно оперує термінами; розрізняє державні та громадські інститути.	Аналізує зміст різноманітних джерел інформації; розрізняє рекламу, пропаганду та фактичний матеріал.	Працює самостійно; виявляє критичне ставлення до власних помилок, здатний самостійно їх виправити.	Чітко висловлює власну позицію з суспільних питань; аргументує її, поважаючи право інших на власну думку.	Громадянські уміння та навички критичного мислення виявляються стабільно в більшості ситуацій.
	8	Обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки в суспільних процесах; порівнює різні моделі поведінки (правомірна/неправомірна).	Самостійно використовує медіаінструменти для пошуку інформації; аналізує кейси щодо порушення прав людини.	Самостійно планує виконання соціальних або навчальних проєктів; раціонально розподіляє час.	Конструктивно взаємодіє у групі; виконує різні ролі (виконавець, ініціатор); шукає компромісні рішення.	Сформовані громадянські навички виявляються стабільно, впевнено і без підказок ззовні.
	9	Робить самостійні узагальнення та висновки щодо суспільних трендів; пропонує варіанти вирішення локальних проблем.	Критично аналізує суперечливу інформацію з медіа; розрізняє приховані маніпуляції та оціночні судження.	Демонструє високу автономність у виконанні комбінованих практичних завдань та досліджень.	Веде аргументований діалог під час дебатів чи круглих столів; використовує громадянську термінологію для доведення думок.	Вияв компетентностей є стійким, системним, свідомим та передбачуваним.
Високий (Творчий та автономний рівень)	**10**	Творче й критично застосовує суспільствознавчі знання; аналізує багатоаспектні проблеми з урахуванням прав людини.	Критично оцінює надійність джерел інформації; самостійно розробляє алгоритми вирішення соціальних кейсів.	Виявляє повну самостійність у навчанні; здійснює глибоке самооцінювання та рефлексію власної громадянської позиції.	Організовує та модерує взаємодію в мікрогрупах; ініціює соціальні проєкти на рівні класу чи школи.	Уміння та принципи демократичної взаємодії виявляються постійно та під час будь-яких видів робіт.
	11	Зіставляє різні ідеологічні та суспільні інтерпретації; аргументовано доводить або спростовує соціальні гіпотези.	Здійснює комплексний аналіз соціальних процесів; готує аналітичні матеріали, есе, медіапродукти.	Самостійно розв'язує нестандартні проблеми соціального характеру та складні практичні кейси.	Активно захищає власну громадянську позицію та права інших; веде толерантну полеміку за будь-яких умов.	Стабільний вияв умінь у складних, конфліктних та неочевидних життєвих і навчальних ситуаціях.
	12	Демонструє системні глибокі знання про соціум і державу; формулює	Проводить самостійні мікродослідження суспільних проблем;	Абсолютна автономія у навчальній та громадській діяльності;	Ефективно переконує аудиторію; модерує складні дебати; досконало володіє	Громадянські компетентності виявляються

		унікальні висновки; прогнозує суспільні наслідки дій.	створює та реалізує дієві соціальні проєкти.	здатний консультувати інших та очолювати волонтерські ініціативи.	культурою міжкультурного та соціального діалогу.	автоматично, стабільно та трансформуються в активну життєву позицію.

Методичні орієнтири для вчителя (відповідно до вимог МОН України):

- **Специфіка предмета:** Громадянська освіта в 5–10 класах спрямована передусім на формування критичного мислення, медіаграмотності, правосвідомості та активної життєвої позиції. Оцінюється не механічне запам'ятовування визначень, а вміння застосовувати принципи демократії у повсякденному житті.
- **Формувальне оцінювання:** Є провідним інструментом у 5–6 класах НУШ та важливою складовою у 7–10 класах. Воно покликане відстежувати індивідуальний поступ учня/учениці, підтримувати мотивацію та коригувати освітню траєкторію без психологічного тиску оцінками.
- **Групи результатів навчання (НУШ):** Забезпечується наскрізне оцінювання за ключовими критеріями: критичне мислення та робота з інформацією; участь у житті громади та взаємодія; повага до прав людини та різноманітності.
- **Академічна доброчесність та толерантність:** Є обов'язковими наскрізними компонентами. Систематичне порушення академічної доброчесності або прояви ксенофобії/дискримінації під час комунікації безпосередньо впливають на зниження балів за компоненти 'Взаємодія' та 'Самостійність'.